

מכפר עליו תחת עינו של ניזק ה"נ במה שנצטער והוצאות רפואתו מכפרין עליו ודו"ק.

(קובץ קול התורה קובץ נ"א ע' 10)

★★

בגמ': וקא אמר ליה גדיל מפיסנא ליה מדידי.

בפרשת משפטים נאמר (שמות כא, כב), 'וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה וגו' ענוש יענוש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים', ומבואר ברש"י שם דכאשר ישית עליו, היינו כשיתבענו הבעל בבית דין להשית עליו ענוש על כך. וצריך להבין, למה צריכה התורה לכתוב כאן שאת דמי הולדות יתן כאשר יתבענו הבעל, פשיטא דין הוא בכל הנזקין שאין חייב אותם אלא לפי תביעת הניזק, למה יעלה על הדעת שדין זה שונה משאר חיובי ממון.

בבבא יוסף (שם) מבאר על פי מה שאמרו כאן לגבי התינוק שקטע חמור את ידו, שיכול אביו של התינוק לומר, אינני רוצה שישומו את ילדי כמו עבד, ומוותר אני על תביעת הממון, וכשיגדל הילד אפייסנו משלי. מבואר בזה שענין השומא להיות נישום כעבד, בזיון הוא לאדם עד כדי כך שאביו של התינוק יכול לוותר על דמי ההיזק למנוע בזיון זה.

והנה כאן בשומת הולדות הדין הוא ששמין את האשה בשוק כמו שפחה, כמה היתה ראויה להמכר עם הולדות, וכמה ראויה עכשיו להמכר בלא הולדות כמו שפירש רש"י, ובגמרא לעיל (מג, א) אמרו, שהתורה זיכתה את דמי הולדות לבעל ולא לאשה, ואפילו בגרושה דמי הולדות לבעל.

נמצא אם כן, שלשום את דמי הולדות שמין באשה, ואילו את תשלום הולדות מקבל הבעל, ואם כן חידוש גדול חידשה לנו כאן התורה, שאם אך תובע הבעל את דמי הולדות ולא חס על כבודה של האשה, שמין אנו את האשה בעל כרחיה, אף שבזיון הוא לה להיות נישומת כשפחה. ומשום שדמי הולדות שייכים לבעל ולא לה.

לכן דייקה כאן התורה לכתוב ונתן 'בפלילים' שהם הדיינים כמו שפירש רש"י, ופלול הוא לשון מחשבה כמו 'ראה פניך לא פללתי' (בראשית מח), להורות ששומא זו שנעשית

על ידי מחשבת הדיינים תעשה כשיתבע הבעל, ואפילו בעל כרחיה של האשה.

דף פ"ד ע"ב

בגמ': שליחותיהו קא עבדינן כו'.

כתב הרמב"ן (ריש פרשת שופטים) דהמצוה של מינוי שופטים בכל עיר ועיר הוא רק כשהי' נוהג סמיכה, אבל בזמן הזה שבטלה הסמיכה, כיון שמן התורה כל המשפטים בטלים, דכתיב לפנייהם ולא לפני הדיוטות, ורק מצד התקנה אנו שליחותיהו עבדינן, ליכא מצוה דמינוי שופטים מן התורה.

★★

בקרית ספר (סופ"ה מהל' סנהדרין) כתב לחדש דאף דילפינן דגם בחו"ל בעינן סמוכים, היינו דוקא היכי דאיכא סמוכין בארץ ישראל, אבל בזמן הזה דליכא סמוכין, דנין בחו"ל אף לפני הדיוטות מדין תורה, ולא בעינן בחו"ל מצד תקנת בשליחותיהו עבדינן. נמצא דחמור יותר דין תורה בחוץ לארץ בזמנינו מבארץ ישראל.

★★

בגמ': כי קא עבדינן שליחותיהו במילתא דשכיחא כו'.

הנה לענין נזקי אש ובור אי דיינינן בזמן הזה, עיין בים של שלמה (סי' ה') שכתב דלא דיינינן וכן מצדד בהגהות אשרי (כאן סי' ב').

אמנם בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' קל"ו) חולק עליהם, דמסתמת כל הפוסקים שהביאו דיני אש ובור מוכח דדנים אותם האידנא, והביא כמה ראיות לזה.

אחד מן הראיות שמביא הוא מהא דאיתא לקמן (צ"ח ע"ב) דרב אשי שרף שטר וכפיי' כפרם לשלם, הרי דדנין דין אש בזה"ז.

ובתב הגרעק"א בהגהותיו (חו"מ סי' א'): במחכ"ת לא דק, דהתם דשרפו להשטר בידים, ה"ז אדם המזיק, ולא אש.

גם בשו"ת חות יאיר (סי' קס"ט) נקט דנוהג דין אש בזמן הזה, אלא שאם המזיק יכול לבא לידי סכנה, שהגויים